

POLITIKERNE fortæller

Biografier
udvalgt af
Niels Krause-Kjær

DEN POLITISKE BIOGRAFI

- vinduet til mennesket og magten

Den politiske biografi udkom i gamle dage - og det er såmænd ikke så længe siden - normalt først længe efter, at han (og ja, det var en han) var død og begravet. Hvis biografien oven i købet var venlig og beskrev politikeren uden særlige private tilbøjeligheder, så kunne alle lade luften sive ud af lungerne.

Pyhh!

De tider er forbi.

En stribe selvbiografier og biografier om toppolitikere - nulevende, afdøde, aktive og forhenværende - strømmer i dag ud fra forlagene. Ikke alle af samme kvalitet, men de efterlader samlet et andet billede af de typiske toppolitikere. De er ikke knastørre og blodfattige teknokrater. Med enkelte undtagelser er de højtbegavede og humoristiske levemennesker, der alene kan løfte et selskab. De er personligheder med visioner, og så har de fleste af dem det traktor-gén, som får dem til at trodse modgang længe efter, at de fleste andre ville være stoppet.

Hvad tænder dem? Hvad holder dem i gang? Hvad bruger eller brugte de magten til?

De svar kan de politiske biografier give.

Genren er udviklet til det sublime i politiske kulturer i USA og Storbritannien godt hjulpet af mange ressourcer og en veludviklet akademisk fortælletradition. I Danmark tilhørte den politiske biografi historikere, blev siden overrendt af journalister og er efterhånden ved at finde et leje, hvor den henter det bedste fra begge traditioner.

Læser man en håndfuld af følgende biografier, er man godt dækket ind med dansk politik gennem det seneste halve århundrede og kan i godt selskab kompensere lidt for de historietimer, man af forskellige grunde missede.

Niels Krause-Kjær
Journalist og forfatter

Selvbiografier

De færreste toppolitikere evner at skrive fængende, ærligt og vedkommende om sig selv. Ofte ser de ting i bakspejlet, som ingen andre havde anet, og ofte bliver det til ligegyldigheder.

Der er dog perler i samlingen. Heriblandt den tidligere socialdemokratiske toppolitiker **KNUD HEINESEN**, der i 2006 og 2008 udkom med sine erindringer "Min krønike" i to bind. Om tiden frem til 1979 i første bind og i den næste 'Sporskifte', om perioden op til 2003. Bøgerne er et tidsbillede på den socialdemokratiske bevægelse. Den forklarer Anker Jørgensens indsats som statsminister - akademikeren Heinesen havde et blødt punkt for arbejdsmanden Jørgensen - og så er den ualmindelig velskrevet. En særlig fornøjelse er det at læse Knud Heinesens politiske æselspark til modstandere ikklædt de venligste sætninger. Det går bl.a. ud over Ritt Bjerregaard, og det havde hun bestemt forventet.

En anden, der både kan skrive, har noget at fortælle og som tør, er Venstres tidligere formand og udenrigsminister **UFFE ELLEMANN-JENSEN**. I bogen 'Vejen, jeg valgte' fra 2007 tegnes et liberalt tidsbillede med afsæt i nogenlunde samme tid som Heinesen. Tanker om journalistik, medier, Berlinmurens fald, Europa og dansk indenrigspolitik blandes med sikker sans for den lune anekdote. Ellemann kan se sig selv udefra. Det er der faktisk ikke mange toppolitikere, som er i stand til.

En af dem, der også magter den disciplin, er den tidligere konservative minister og formand, **HANS ENGELL**. I bøgerne 'På Slotsholmen' og 'Farvel til Slotsholmen' giver han sin version af sine politiske kampe. Bøgerne er skrevet på to vidt forskellige tidspunkter i hans liv. 'På Slotsholmen', der udkom umiddelbart efter hans fatale biluheld i februar 1997, handler om hans politiske karriere frem til Schlüter-regeringens fald i 1993 og skal ses som et forsøg på at vende tilbage i toppolitik. 'Farvel til Slotsholmen' er, som titlen antyder, skrevet efter at han var holdt som politiker og i øvrigt også efter perioden som chefredaktør på Ekstra Bladet. Begge bøger er underholdende, man bliver klogere på dansk politik, og de rummer ligesom Knud Heinesens bøger, mange æselspark til med- og modspillere - dog uden helt samme elegance.

Hvis man derudover griber den tidligere VS'er **PREBEN WILHJELMS** 'Fra min tid', der bestemt har sine kvaliteter, kan man med god samvittighed springe over selvbiografier som **POUL SCHLÜTERS** 'Sikken et liv', **FLEMMING HANSENS** 'Politik til tiden', **HOLGER K. NIELSENS** 'I venstre side', Lars Vestergaards 'Der er et yndigt land' med **LENE ESPERSEN** og **VILLY SØVNDAL** på farten, 'Fra Føtex til Folketinget' af **ÖZLEM CEKIC** samt **HENRIETTE KJÆRS** 'Indtil nu'.

Biografier om aktive politikere

Det er først og fremmest biografier om aktive politikere, der er nyskabelsen i Danmark, og skribenterne er typisk journalister. Den første af slagsen i nyere tid var bogen '**POUL SCHLÜTER**' skrevet af det dengang unge trekløver Michael Kristiansen, Michael Ulveman og Thomas Larsen. Alle tre var politiske journalister, og de to førstnævnte blev senere spindoktorer for en anden statsminister, Anders Fogh Rasmussen. Bogen fra 1992 beskrev Schlüters politiske

og private liv med rod i papirerne både som KU-landsformand og ung advokat og med rod i privatlivet. Den gik helt frem til tiden i Statsministeriet med dybe og fortrolige kilder og satte på den måde nye standarder for politiske biografier. Schlüter kaldte selv bogen for 'ulækker', men det er den slet ikke. Selv næsten tyve år senere er den læseværdig. Hans efterfølger som statsminister, **POUL NYRUP RASMUSSEN**, blev otte år senere også udsat for en biografi, mens han sad i Statsministeriet. Denne gang var det Niels Lunde og Henrik Qvortrup, som gik til biddet i bogen 'Nyrup', der leverede en solid og kritisk gennemgang af statsministerens stræben fra en toværelse i Esbjerg til landets mest magtfulde position. Nyrup udgav i øvrigt senere sine egne erindringer 'Rødder' og 'Vokseværk', der ikke satte sig særlige spor.

Primært, fordi han stadig forsøgte at være politiker og derfor ikke evnede at se sig selv udefra.

En af de smukkeste biografier om en statsminister leveres i Anne Sofie Kraghs stærke portræt 'Fogh - historien om en statsminister'. Bogen udkom i begyndelsen af **ANDERS FOGH RASMUSSENS** regeringsperiode og fokuserede mere på mennesket end på politikerens. Den berettede om en hård opvækst i små kår, turen på knallert ind til Katedralskolen i Viborg - ind til akademikerbørnene. Og den levede højt på detaljen om en statsminister, der ikke kunne drømme om at putte en vindrue i munden uden at have pudset den. Pludselig forstod man politikerens Fogh meget bedre.

Det gør man også, når man læser Jakob Nielsens 'Helle for magten' om **HELLE THORNING-SCHMIDT**. Det er svært at skrive biografier om mennesker, der midt i deres liv først skal til for alvor at gøre sig fortjent til en biografi, men det lykkes forfatteren at få Helle Thornings liv og valg til formand for Socialdemokraterne perspektiveret, så det bliver vedkommende. Bogen udkom samtidig med samtalebogen 'Den første' med Helle Thorning-Schmidt, forfattet af Noa Redington. Den 313 sider tykke bog blev lidt uelskværdigt kaldt for Danmarks længste jobansøgning. I alt fald blev Noa Redington kort efter ansat som hendes personlige rådgiver. Og Danmarks nuværende statsminister, **LARS LØKKE RASMUSSEN**, er portrætteret af Niels Krause-Kjær i biografien 'Lars Løkke - et portræt af Danmarks statsminister'.

Elisabeth Svane har med 'Pia K. - årene ved magten' skrevet kritisk og kompetent om **PIA KJÆRSGAARD**. Kritisk er sådan set også bogen 'Kristian - kronprinsen' om Dansk Folkepartis **KRISTIAN THULESEN DAHL**, selv om den er skrevet af hans fætter Niels Thulesen Dahl, der er Christiansborg-journalist for Altinget.dk. Generelt må det dog anses for en uskik, at man kaster sig ud i biografier om familiemedlemmer med mindre, det er til internt brug. Ingen af **NASER KHADERS** fætre har skrevet nogen biografi om ham. Og selv om han ikke er og aldrig bliver toppolitiker, så er han et politisk fænomen og en god historie, som journalist **TANJA PARKER ASTRUP** folder kompetent og vedkommende ud i bogen '**NASER**'.

Magtkamp er som at trække vejret for politikere. En af de dybeste indåndinger personificeres af "De fantastiske fire" - **SVEND AUKEN, MOGENS LYKKETOFT, POUL NYRUP RASMUSSEN** og **RITT BJERREGAARD**, der gennem fyrrer år sloges med og mod hinanden. Hans Mortensen fortæller sikkert om det broderlige livsdrama. Hvis man interesserer sig for en af de seneste årtiers mest kompetente magtpolitikere, **MOGENS LYKKETOFT**, kan 'Fyrsten' af Erik Holstein anbefales. Han har også skrevet 'Jelved' om, ja... **MARIANNE JELVED**. Og hvis man læser den, kan man springe over både Bjarke Larsens 'Jelveds Danmark' og samtalebogen 'Tro på det bedste', hvor **LYKKETOFT** og **JELVED** sættes sammen flere år efter, at den magtpolitiske magi mellem de to forsvandt. Gerda Kristensens 'Villys Verden' om **VILLY SØVNDAL** samt Mette Højbjerg og Sandy French' biografi om **RITT BJERREGAARD** med titlen 'Ritt' har hver for sig egne kvaliteter og er for de særligt interesserede.

Biografier om forhenværende politikere

Når det drejer sig om forhenværende politikere, kommer den klassiske, lettere akademiske tradition for politiske portrætter til sin ret. Toppolitikeren er enten død eller så meget ude af politik, at det er muligt at gøre status både ved hjælp af skriftlige kilder, Rigsarkiv, overlevende venner og fjender og ikke mindst *tiden*. Den historiske udvikling, der gør det muligt at måle politikere med bakspejlets selvsikre udsyn.

Vi ved, hvordan det gik. Nu skal vi bare vide, hvorfor.

SVEND AUKEN nåede at skrive det meste af sine erindringer inden sin alt for tidlige død. Inden de udkommer, kan man glæde sig over eks-hustruen Bettina Heltbergs fremragende klassiker 'Hvor der handles', om hans rejse frem til tabet af formandsposten i 1992 og deres skilsmisse. Ingen bitterhed, tværtimod en kærligheds-erklæring. Det samme er tilfældet med Hans Mortensens bog 'Det, Svend mener, er', som baserer sig på en række interviews med Svend Auken i månederne frem til hans død. Ingen bitterhed, ingen hævn - kun et stort og levende menneske, der presser det sidste ud af livet.

En klassiker allerede få år efter udgivelsen er historikeren Søren Mørchs gennemgang af statsministrene siden systemskiftet i 1901. **25 STATSMINISTRE** er for dem, der hurtigt og kompetent vil have et fascinerende indblik i den politiske Danmarks-historie. Men pas på: Søren Mørch er herlig polemisk. Nok er han gift med Ritt Bjerregaard, men hun er den milde i dét forhold. Søren Mørch har kant og tør tage stilling, og man får nok mest ud af hans mini-biografier, hvis man er uenig med ham. Der er smæk til **ANKER JØRGENSEN** og **POUL NYRUP RASMUSSEN**, og der er omfavelse af ingen ringere end **SCAVENIUS**, den udskældte samarbejds-statsminister under Anden Verdenskrig.

En anden biografi, man absolut ikke kan glide uden om, er Bo Lidegaards pragtværk i to bind om **JENS OTTO KRAG**. Udover at være umådelig velskrevet er bøgerne en fortælling om det danske velfærdssamfunds fødsel og opvækst - Jens Otto Krag var med hele vejen. Derudover er bøgerne bemærkelsesværdige, fordi Jens Otto Krag skrev dagbøger gennem hele sit liv og stort set skrev det, som det var. Han pyntede ikke i sine notater og forsøgte ikke at lyve for sig selv. Dermed opleves historien nærmest dag for dag samtidig med, at historikeren Bo Lidegaard hele tiden bevarer det suveræne overblik på læsernes vegne. Læs begge bind!

En af Krag's kampfæller gennem adskillige årtier var den mangeårige minister, gruppeformand og politiske urkraft **PER HÆKKERUP**. I 'Hækkerup' af Nikolaj Bøgh fortælles den fascinerende historie om et politisk talent udover det sædvanlige, en partisoldat udover det sædvanlige og en drukkenbolt udover det sædvanlige. Biografien følger ham helt frem, til han dør af skrumpelever i 1979. Bogen er for særligt interesserede, men der venter en belønning fra første side. Knap så vellykket er hans senere bog, 'Brødrene Møller' om det konservative par nummer syv, **AKSEL** og **POUL MØLLER**. Det er en rejse ned i konservatismens rødder, og som sådan fortjener den en plads på hylden. Det samme gør Poul Duedahls kompetente biografi om **I.C. CHRISTENSEN**, Venstremanden, der om nogen stod bag systemskiftet i 1901 og var en hovedkraft i dansk politik i et par årtier.

Hun var hverken statsminister eller kongemager i 1950ernes og 1960ernes Danmark, men feministen, kirke- og kulturminister **BODIL KOCH** fik fuldt fortjent i 2008 sin biografi. Birgitte Possing var forfatter til det prisbelønnede værk 'Uden omsvøb'.

Hvis man efter ovenstående har lidt ekstra tid og vil lune sig ved en anderledes og overraskende biografi, så kan man fornøje sig med forfatteren Flemming Chr. Nielsens 'Anarkisten' om fænomenet **MOGENS GLISTRUP**. Det er en menneskelig, hjertevarm og politisk skræmmende biografi uden facitliste.

Film

Store filmportrætter er der endnu ikke tradition for i Danmark. Det kommer. Indtil da, må vi nøjes med den smule, der er, og det er instruktøren Christoffer Guldbrandsen, som er ene om genren.

'**LYKKETOFT FINALE**' er en følsom og ubarmhertig fortælling om Mogens Lykketofts håbløse kamp for at blive statsminister ved folketingsvalget i 2005. Næsten samme historie kan læses i bogen 'Før ørerne falder af - sandheden om valgkampen 2005' af Michael Jeppesen, dengang ansat på Ekstra Bladet. Tag begge versioner og bliv klogere på Lykketoft og livet.

'**FOGH BAG FACADEN**' er efterhånden en klassiker om EU-topmødet i 2002 og udvidelsen af EU med de østeuropæiske lande. Har man endnu ikke set Christoffer Guldbrandsens gennembruds-dokumentar, så er man endnu ikke helt voksen og færdigudviklet.

'**DAGBOG FRA MIDTEN**' om Ny Alliances fødsel og død er en tragikomisk fortælling om Naser Khader og hans venner, der går så frygtelig meget igennem, inden det går helt galt, hvorefter det går endnu mere galt. Sjældent har en politisk film været så tæt på at være forbudt for børn på grund af den ene nøgenscene efter den anden. Det er politisk striptease med speederen i bund.

Udarbejder: Niels Krause-Kjær Omslag: Roald Als
Udgiver: © Biblioteksmedier as, Ballerup 2009
Tryk: Nofoprint, Helsingør
Varenr.: 47110912

Find bøgerne og
filmene på
www.bibliotek.dk